

V Bratislave, 16. júna 2015

Stredozemné more je aj „naše more“
Iniciatíva ku Svetovému dňu utečencov
Mimovládne organizácie vyzývajú vládu Slovenskej republiky, aby sa prihlásila
k Európskej agende o migrácii, vrátane prijatia najzraniteľnejších utečencov

Vážený pán predseda vlády,

obraciame sa na Vás so žiadosťou, aby ste prehodnotili negatívny postoj vlády SR k prijímaniu osôb, ktoré potrebujú medzinárodnú ochranu prostredníctvom tzv. relokačného mechanizmu z Talianska a Grécka. Zároveň sa prihovárame za to, aby sa vláda Slovenskej republiky dobrovoľne prihlásila k účasti na tzv. presídľovacom programe EÚ, ktorého cieľom je presídlenie osôb, ktoré potrebujú medzinárodnú ochranu priamo z oblastí mimo EÚ.

Vyzývame Vás na prijatie tých najzraniteľnejších osôb, ktoré už raz museli opustiť svoje domovy kvôli vojne v Sýrii a Iraku, ale aj z afrických štátov, napríklad kvôli vojenskému režimu v Eritrey. Rozvrat štátu v Líbyi a obrovská vlna násilností núti týchto ľudí na ďalší útek.

Pomôcť najzraniteľnejším má aj riešenie navrhnuté Európskou komisiou. **Relokácia 40.000 osôb z Talianska a Grécka sa má týkať iba žiadateľov o azyl z takých krajín pôvodu, v prípade ktorých miera priznania medzinárodnej ochrany v rámci EÚ presiahla v minulom roku 75 percent.** To sa podľa štatistík Eurostatu v súčasnosti týka len **Sýrčanov a Eritrejčanov.**

Sýrčania a Eritrejčania utekajú zo svojich krajín pred vojnou a diktatúrou. Cestu cez Stredozemné more si vyberajú preto, že legálne a bezpečné cesty ako sa dostať do Európy v súčasnosti pre utečencov jednoducho neexistujú. Zákony neumožňujú podať vízum za účelom podania žiadosti o azyl alebo požiadať o azyl na našom veľvyslanectve v zahraničí.

Medzi migrantmi, ktorí neregulárne prichádzajú týmto spôsobom do EÚ, nie sú len utečenci z krajín, v ktorých prebiehajú vojnové konflikty, ale aj mnohí ekonomickí migranti. Práve Jednotný európsky azylový systém, ktorého je Slovensko súčasťou, je nástrojom na individuálne posúdenie žiadostí o azyl a odlíšenie skutočných utečencov od migrantov, ktorí sú vedení inými záujmami. Preto, ak sa na základe individuálneho posúdenia žiadosti o azyl, nezistí dôvod pre ochranu migranta alebo sa nezistí iný dôvod pre zotrvanie na území EÚ, napríklad zlúčenie rodiny, stotožňujeme sa tým, že súčasťou riešenia je aj **urýchlený návrat takýchto osôb do krajín pôvodu za plného rešpektovania ich práv a dôstojnosti.**

Návrat do Líbye v súčasnosti neprichádza do úvahy. Bolo by to v rozpore s medzinárodným právom. Z rovnakých dôvodov neprichádza do úvahy otočenie lodí a ich odovzdanie spolu s pasažiermi líbyjským štátnym orgánom¹. Prvoradá je záchrana ľudských životov. Potom na pevnine je potrebné vyriešiť základné potreby všetkých osôb, pretože sa plavia často v neľudských

¹

Rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva Hirsi Jamaa a ostatní proti Taliansku.

podmienkach. Následne je dôležité ich **individuálne vypočutie a posúdenie ich konkrétnej situácie**. Tu musí nastať rozlíšenie medzi osobami, ktoré potrebujú medzinárodnú ochranu, ktoré požiadajú o azyl, ktoré majú iný dôvod zotrvať v EÚ, a ostatnými, ktorí tento dôvod nemajú.

Náš postoj preto nevyzýva na prijímanie akýchkoľvek migrantov za akýchkoľvek okolností. Rovnako rešpektujeme, že sa Slovenská republika obáva hrozieb súvisiacich s terorizmom. Návrh relokácie však ponecháva členským štátom právo odmietnuť žiadateľa, u ktorého je pravdepodobnosť obáv o národnú bezpečnosť alebo verejný poriadok. Tieto hrozby môžu byť najlepšie odhalené práve v riadnom azylovom konaní, ktoré prebehne v dostatočne krátkom čase od príchodu žiadateľa o azyl na územie EÚ, čo v súčasnosti nie je možné z kapacitných dôvodov v Taliansku a Grécku zabezpečiť. **Súhlas Slovenska s relokáciou je teda aj súhlasom s podieľaním sa na predchádzaní a odhaľovaní hrozieb terorizmu** prostredníctvom riadneho, rýchleho a účinného azylového konania, v rámci ktorého si Ministerstvo vnútra podľa zákona o azyly vyžiada vyjadrenie Slovenskej informačnej služby.

Je kľúčové, aby sa štáty EÚ vrátane Slovenska angažovali v hľadaní riešení, ktoré by prispeli k ukončeniu vojnových konfliktov a umožnili týmto ľuďom žiť v bezpečí a mieri. Skúsenosť nám však ukazuje, že mierové riešenie konfliktov je náročná úloha a často vyžaduje aj celé desaťročia. Pomoc utečencom znamená pomôcť ľuďom, ktorí sa nemôžu vrátiť domov, lebo v ich krajine im hrozí prenasledovanie alebo mučenie, ich život alebo sloboda sú tam ohrozené.

Na rozdiel od väčšiny sveta, kde počet osôb uchádzajúcich sa o medzinárodnú ochranu v posledných rokoch v dôsledku pretrvávajúcich ozbrojených konfliktov a zhoršujúcej sa bezpečnostnej situácii, rapídne narastá, Slovensko nečelí masovému príchodu žiadateľov o azyl a to aj napriek tomu, že sme východnou hranicou Európskej únie a Schengenského priestoru. V minulom roku u nás požiadalo o azyl 331 osôb, z toho 14 žiadateľov získalo azyl a 99 osobám bola poskytnutá doplnková ochrana.

Slovensko je členskou krajinou Európskej únie a patrí medzi najrozvinutejšie a najľahšie krajiny sveta. Zároveň máme mnohí v pamäti situáciu pred rokom 1989, kedy boli Slováci a Slovenky v pozícii utečencov a hľadali azyl za železnou oponou. Majúc na pamäti túto skúsenosť, ale najmä hodnoty kresťanskej tradície, demokracie a ochrany ľudských práv a s ohľadom na pokrok, ktorý Slovensko za posledné dve desaťročia dosiahlo, si myslíme, že **je čas urobiť viac. Slovensko** má dostatočné hodnotové a personálne kapacity, skúsenosti a infraštruktúru na to, aby poskytlo pomocnú ruku niekoľkým stovkám sýrskych a eritrejských utečencov ako **krajina, ktorá im dokáže urýchlene poskytnúť bezpečie a možnosť usadiť sa**.

Slovensko má nielen azylové zariadenia, ktorých využitie je už niekoľko rokov oveľa nižšie ako ich kapacita, ale môže sa oprieť aj o mimovládne organizácie, občianske združenia a jednotlivcov, ktorí sa dlhoročne venujú téme utečencov a pomáhajú im pri ich integrácii na Slovensku. Pozitívnym príkladom občianskej angažovanosti je napríklad iniciatíva Spoločenstva Ladislava Hanusa „Kto pomôže“, ktorú podporilo už viac ako 500 rodín, jednotlivcov, organizácií, cirkví a firiem verejným prísľubom pomoci pri integrácii žien, mužov a detí zo Sýrie alebo Iraku, ktoré by boli presídlené vládou Slovenskej republiky na naše územie. Návrh relokácie počíta s finančnou podporou vo výške 6 000,-€ na každého žiadateľa, ktorý bude premiestnený.

Pán premiér,

Zástupcovia slovenskej vlády opakovane vyjadrili, že akékoľvek **rozhodnutie prijať utečencov musí byť založené na dobrovoľnosti** a politiku kvót odmietate.

Z Vášho vystúpenia a z vyjadrení mnohých predstaviteľov Vašej strany je však zrejmé, že sa hlásite k tomu, aby sa Slovensko, rovnako ako ostatné krajiny vyspelého sveta, podieľalo na prijímaní utečencov.

Vyzývame Vás preto,

- aby ste verejne v mene Slovenskej republiky ako predseda vlády SR **prihlásili k porozumeniu** s tými, ktorí riskujúc svoje životy museli v dôsledku vojnových konfliktov opustiť svoje domovy a ďalej riskujúc svoje životy podstúpili nebezpečnú plavbu cez Stredozemné more,
- aby ste verejnosti, ktorá začína byť diskusiou na túto tému opäť raz vnútorne rozdelená, **trpezlivo vysvetľovali** komplexnosť problémov súvisiacich s nebývalým príchodom migrantov do EÚ cez Stredozemné more, ponúkali skutočnosti a dáta, ktoré sú Vám známe, vysvetľovali komplexnosť riešení, ktoré predstavila EÚ v rámci Európskej agendy týkajúcej sa migrácie a vyhýbali sa účelovým zjednodušeniam, ktoré podporujú pred verejnosťou jednostranné odmietanie kvót.
- vzhľadom na Vaše odmietnutie politiky kvót², aby ste vyjadrili, **akým iným konkrétnym spôsobom sa chce Slovenská republika podieľať na riešeníach resp. aký konkrétny počet utečencov môže Slovenská republika prijať** a prispieť tak zdieľaniu zodpovednosti a pomoci v rámci solidarity s Talianskom a Gréckom.

Zároveň

Vás vyzývame, aby ste v mene Slovenskej republiky ako predseda vlády SR,

s cieľom umožniť bezpečný a legálny príchod utečencov a minimalizovať tak dopyt po neregulárnej migrácii a počet úmrtí v Stredozemnom mori zväzili nasledujúce dostupné riešenia a to:

- **dobrovoľne sa prihlásiť k prijatiu sýrskych, irackých, somálskych a iných utečencov priamo z krízových oblastí, z krajín priamo susediacich s krajinami, kde prebieha vojnový konflikt, alebo z krajín tranzitu, ktoré sa samé zmietajú vo vojenskom konflikte, ako napríklad Líbya, na presídlenie do Slovenskej republiky,³**
- umožniť osobám, ktoré potrebujú medzinárodnú ochranu, **podať žiadosť o udelenie víz na účel pricestovania na územie Slovenskej republiky, prípadne priamo požiadať o medzinárodnú ochranu, na veľvyslanectvách Slovenskej republiky v krajinách, ktoré susedia alebo sa nachádzajú v blízkosti ich domovských krajín, a aby im SR udeľovala Schengenské**

² Distribučný kľúč, podľa ktorého Slovenskej republike pripadlo prijať 1,96 percenta z celkového počtu 40.000 tisíc utečencov za dva roky, konkrétne 471 utečencov z Talianska a 319 utečencov z Grécka, je založený na základe počtu obyvateľov (40 percentná váha), národné HDP (40 percentná váha), priemerný počet spontánne prichádzajúcich žiadateľov o azyl a presídlených utečencov na jeden milión obyvateľov za roky 2010 až 2014 (10 percentná váha) a miera nezamestnanosti (10 percentná váha).

³ Výzvu presídliť sýrskych utečencov adresovala Liga za ľudské práva, Nadácia Milana Šimečku a Centrum pre výskum kultúry a etnicity vládny predstaviteľom, ministrom vnútra SR, ministrom zahraničných vecí a európskych záležitostí SR a prezidentovi SR, pri príležitosti svetového dňa utečencov prvý krát už v predchádzajúcom roku. Týmto listom sme sa rozhodli túto výzvu zopakovať v širšej koalícii mimovládnych organizácií, ktoré sa venujú pomoci a ochrane utečencov.

víza z humanitárnych dôvodov⁴, vrátane zníženia administratívnej záťaže a odstránenia bariér pre žiadateľov, ktorí potrebujú medzinárodnú ochranu v konaniach týkajúcich sa udelenia víz,

- umožniť **udelenie víz z humanitárnych dôvodov** pre tých Sýrčanov a Iračanov, ktorí majú určitú väzbu na Slovenskú republiku, napríklad tu v minulosti študovali, majú tu rodinných príslušníkov a podobne, vrátane odstránenia bariér a zníženia administratívnej záťaže
- poskytnúť **možnosť štúdia na slovenských základných, stredných a vysokých školách** pre mladých sýrskych, irackých alebo iných študentov, ktorí pochádzajú z oblastí, odkiaľ utiekli pred vojnovým konfliktom, s cieľom pomôcť mladej generácii, ktorá najviac trpí konfliktom, pokračovať v štúdiu a stať sa tak potenciálom pre budúcnosť a obnovu ich domovských krajín,
- umožniť **liečenie utečencom**, ktorí sa aktuálne nachádzajú v táboroch UNHCR v krajinách susediacich so Sýriou a Irakom, ktorí utrpeli zranenie alebo ochoreli v dôsledku konfliktu a ich liečba nie je možná v súčasnej hostiteľskej krajine
- a **presadzovať riešenia**, ktoré rozšíria legálne a bezpečné cesty pre utečencov **aj na európskej a celosvetovej úrovni**.

Dúfame, že našu výzvu uvítate a sme pripravení o nej diskutovať.

S úctou,

Zuzana Številová, predsedníčka združenia, Liga za ľudské práva, o.z., splnomocnená na prijatie odpovede na nasledujúcej adrese:

JUDr. Zuzana Številová
Liga za ľudské práva
Štúrova 3
811 02 Bratislava

Mimovládne organizácie združené v Iniciatíve:

1. Zuzana Številová, predsedníčka združenia, Liga za ľudské práva, o.z.
2. Daša Knošková, výkonná riaditeľka OZ Marginal
3. Elena Gallová Kríglerová, riaditeľka, Centrum pre výskum etnicity a kultúry
4. Ivan Sýkora, prezident, Slovenská humanitná rada
5. Grigorij Mesežnikov, prezident Inštitútu pre verejné otázky
6. Radovan Gumulák, generálny sekretár, Slovenská katolícka charita
7. Laco Oravec, programový riaditeľ, Nadácia Milana Šimečku
8. Azim Farhadi, predseda Inštitútu pre migráciu a komunikáciu, o.z.
9. Timea Stránská, riaditeľka, Človek v tísni, o.p.s. - pobočka Slovensko
10. Branislav Tichý, riaditeľ, Človek v ohrození, o.z.
11. Jela Dobošová, predsedníčka Správnej rady a štatutárna zástupkyňa Amnesty International
12. Andrej Kuruc, štatutár, Divadlo Nomantinel, o.z.

⁴

podľa čl. 19 a 20 Vízového kódexu spoločenstva.

13. Martin Macko, riaditeľ, Iniciatíva Inakosť
14. Miroslava Bobáková, výkonná riaditeľka, Slovensko-Český Ženský Fond
15. Šarlota Pufflerová, výkonná riaditeľka, Občan, demokracia a zodpovednosť
16. Matej Medvecký, riaditeľ, Tibetská asociácia

A mnohé ďalšie osobnosti verejného života.